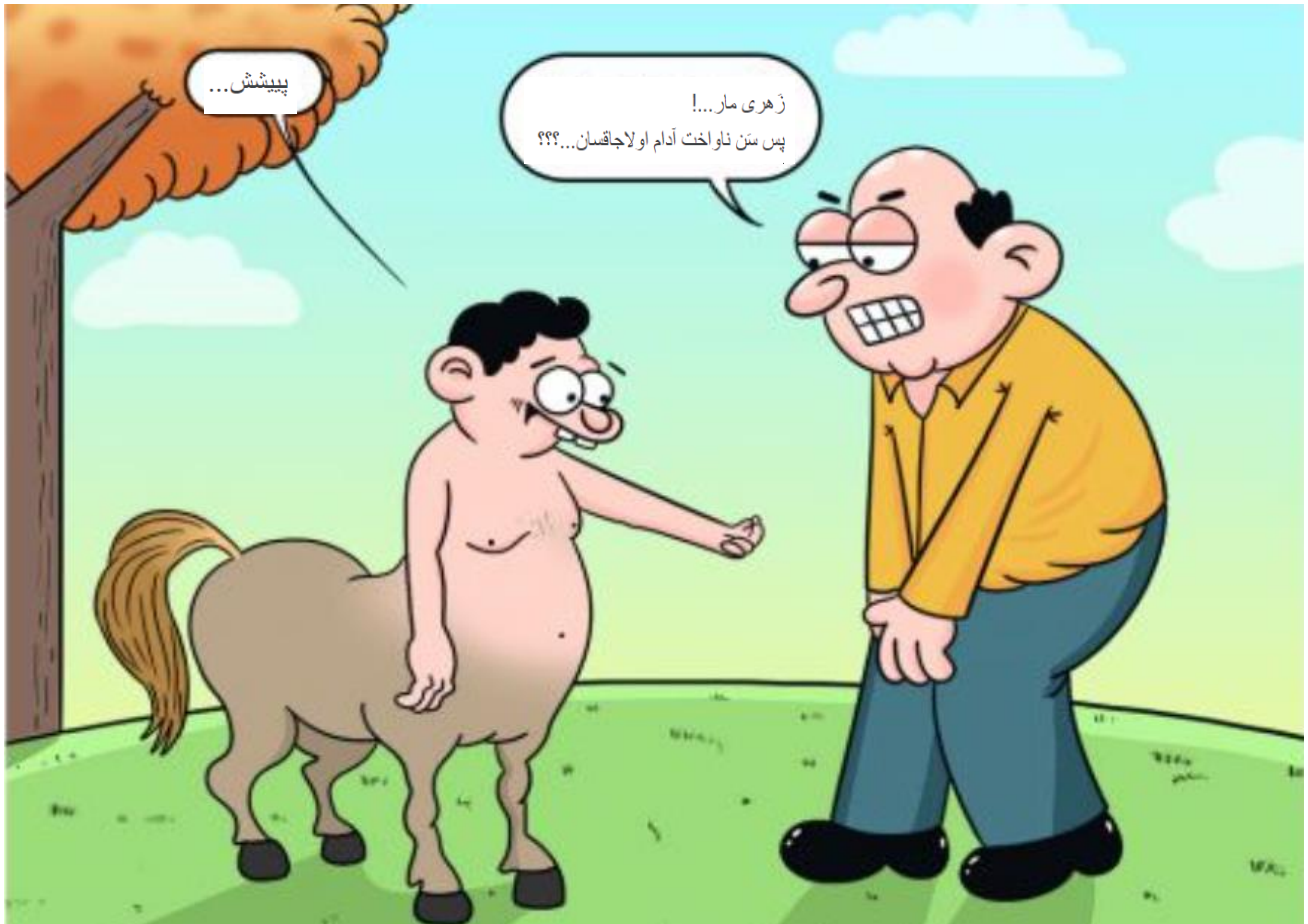

آذربایجان اوتانجلی مَثَلری

مَثَلهای آرمگین ترکی آذربایجانی

گردآوری، ترجمه و تمثیل: نیک داریانی

پیشگفتار به فارسی.....	۲
پیشگفتار به ترکی.....	۳
آ.....	۴
ا.....	۱۹
ب.....	۴۵
پ.....	۵۶
ت.....	۶۸
ج.....	۷۱
چ.....	۷۲
ح.....	۷۵
خ.....	۷۶
د.....	۷۸
ذ.....	۸۸
ر-ز.....	۸۹
س.....	۹۰
ش.....	۱۱۲
ص، ط.....	۱۱۳
ع، غ.....	۱۱۴
ف، ق.....	۱۱۵
ک.....	۱۲۸
گ.....	۱۳۲
ل.....	۱۵۱
م.....	۱۵۲
ن.....	۱۵۵
و، ه.....	۱۵۷
ی.....	۱۶۰
منابع.....	۱۶۶

پیشگفتار مترجم

ضرب‌المثله و مُصطلّحات در زبانهای مختلف، جوهره‌ای از تعاملات فرهنگی، آداب و رسوم، افسانه‌ها، اسطوره‌ها، آیینهای ملی و دینی یک قوم یا تبار در هر گوشه‌ای از جهان است

ضرب‌المثله و مُصطلّحاتی که در این کتاب ارائه شده است، در زبان ترکی "آرگو سوزلری" نام دارد که به نوعی به معنای زبان کوچه بازاری در زبان فارسی است. کلمه آرگو از کلمه فرانسوی (argot)، گرفته‌برداری شده است

در این کتاب حدود ۱۳۰۰ ضرب‌المثل و مُصطلّحات گردآوری شده‌اند که در گفتار و نوشتار کلاسیک و یا روزمره کمتر استفاده شده و می‌شوند. اغلب این مثله سینه به سینه و در کوچه و بازار به یکدیگر نقل شده‌اند. باید توجه داشت که هدف از کلمات و عباراتی که برای این نوع مثله بکار برده شده، عمدتاً در معنای مجازی آن تبیین شده است و نه در واقعیت. مانند هر غذایی که نمک و فلفل خودش را دارد و بدون آن مزه غذا چیزی کم دارد، کلمات آزرگین نیز در این نوع مثله نمک و فلفل جملات هستند

قُبْح کلمات و جملات، نه در چیدمان آن، بلکه در فحوا و تبیین آنها معنا پیدا می‌کند. این معناها برگرفته از نوع کاربرد آنها در فرهنگ مردمان جهان است

به عنوان نمونه جملات "بفرمایید بنشینید"، "پشین" و "پتَمَرگ" نسبتاً جملات مترادفی هستند، اما مورد استفاده هر کدام از آنها بنا به اقتضا و فرد گوینده و خطاب شونده، می‌تواند متفاوت باشد

نکته دیگری که باید بدان توجه کرد این است که اغلب این ضرب‌المثله در دوران دیرینی ساخته و پرداخته شده‌اند و بالطبع مَهر و موم تَفکرات و دیدگاه‌های زمان خود را دارند. چه بسا دیگر بسیاری از آنها عملاً در جوامع و تمدن کنونی کاربردی نداشته باشند

من برای جمع آوری این مثله و مُصطلّحات تلاش زیادی کردم، اما متأسفانه به منابع محدودی دسترسی پیدا کردم و حتی در بعضی لغتنامه‌ها هم از آوردن چنین کلماتی حذر و یا بسیار مختصر بدانها اشاره شده است

با توجه به تعداد ترک‌زبانانی که با خواندن یا نوشتن و یا هر دو اینها آشنایی کمی دارند، خود را مجاب کردم که ترجمه تحت‌اللفظی این مثله را در ابتدای هر مثل یا اصطلاحی بیاورم و در اغلب آنها مثابه فارسی و همچنین منظور و کنایه مثله را در زیل آن ذکر نمایم

یکی از مشکلاتی که در نوشتن کلمات ترکی به حروف عربی وجود دارد، همانا ارائه صحیح اصوات است. در اینجا نیز سعی کرده‌ام که با اعراب‌گذاری حروف صدادار در کلمات ترکی و تا حدودی کلمات فارسی، این مشکل بزرگ را تا حدی تقلیل دهم ولی با توجه به ناکارایی این خط در نوشتار زبان ترکی، این اشکال کاملاً برطرف نشده است

از حروف صدادار ü، ö، o، ا، ا، و چند جایی "اؤ" را بکار برده‌ام، چون بودن تعداد زیاد این حروف همراه با اعراب‌گذاری کلمات، هاله‌ای از علائمی را ایجاد می‌کند که موجب رنجش چشم خواننده را فراهم می‌آورد. به دلیل منتقل کردن حس کلامی جملات به خواننده، نوع نوشتار فارسی عموماً به شیوه مُحوّره‌ای انتخاب شده است

آنچه که مدّ نظر من بوده نه قضاوت در فحوای مثله و اصطلاحات این کتاب، بلکه پیوند حلقه گمشده‌ای به حلقه‌های دیگر ضرب‌المثلهای ترکی آذربایجانیست، آنهم با ترجمه، کنایه و در حد امکان تمثیلی فارسی آنها

و سخن آخر اینکه، در میان اقیانوس فولکلورهای عامیانه، جزیره‌ای پنهان شده است که مردمان آن، گنجینه‌ای از اسرار خویش را در قالب هجو، کنایه و طنز خاص خودشان در آن نهان کرده‌اند. این اسرار از شوخ‌طبعی‌ها، سرخوشی‌ها، آزرگینی و گاه غمناکی سرشار است. سعی من در این کتاب، تابو شکنی و نمایاندن اسرار این جزیره و سرخوش کردن شما از این گنج پنهان است

از خواننده گرامی تمنا دارم که با ارائه پیشنهادات خود برای تصحیح این کتاب، مرا یاری نماید

E-mail: nickdariyani@gmail.com

نیک داریانی / بهار ۱۴۰۳

/F=فارسی

مختلف دیلرده اولان آتالار سۆزلری و اونا قارشی اصطلاحلار، دونیادا هر بیر خالقین، مدنی قارشیلیقی تاثیرلرینین، عادت و عنعنه لرینین، افسانه لرین، میلی و دینی ماهییتی تشکیل ائدیر، بو کیتابدا تقدیم اولونان آتالار سۆزلری تورکجه "آرگو سۆزلری" آدلانیر کی بودا فرانساجا بیر نوع کوچا - بازار دیلی دئمکدیر

بو کیتابدا آز ایشلتن سۆزلر کلاسیک و یا گوندلیک نیطقیلرده، ۱۳۰۰ آتالار سۆزلری و اصطلاحلار توپلانیبدیر بو آتالار سۆزلری و اصطلاحلارین اکثریتی کوچه لرده، بازارلاردا بیر-بیرینین دیلیندن کؤچورتولوبلر. قید ائدک کی، بو نوع آتالار سۆزلری اوچون ایشلدیلن سۆز و ایفادلرین مقصدی حقیقی اولماقدا، آساسن مجازی معناسینده ایضاح اولونوبدور. اؤز دادی-دوزو اولان و اونسوز یئمه یین دادیندا نه ایسه آسکیک اولان هر بیر یئمکده اولدوغو کیمی، بو قیسم آتالار سۆزلرینده ده تحقیر ائدیجی سۆزلرده، ایستی اوتودور سۆز و جمله لرین قباحتی (اوتانجیقی) اونون دؤزولوشونده دییل، بلکه ایفاده و ایضاحیندادیر بو معنالار اونلارین دونیا خالقلارینین مدنییتلرینده استفاده اولونماسیندان اقتیباس اولونوبدور مثلا "بویور آیش"، "اوتور" و "فاخیل (گوتون سوخ یئر)" نسبتاً مترادف جمله لردیر، لاکین اونلارین هر بیر ایشلنمسی شرایطن، دانیشان و یا خطاب اولونانان آسیلی اولاراق مختلف اولا بیلر دیققت یئتیرلملی اولان دیگر نکته اودور کی، بو آتالار سۆزلرینین و یا اصطلاحلارین اکثریتی قدیم زمانلاردا دئییلیب و طبیعی دیر کی اونلارین اؤز دورانینین دوشونجه و باخیشلارینین موهوری وار. ایندیه و بو زماندا بلکه بو سۆزلرین اکثریتی، ایشه گلهمیر

من بو مثلری توپلاماق اوچون چوخ سعی گوسترمیشم آما تأسف کی بیر محدود منبع لره چیخیشیم واری دیر و حتا بعضی سۆزلوک لرده بو سۆزلر چوخ قیسا شکیلده قید اولونوب اوخوماقدان، یازماقدان و یا هر ایکسیندن آز معلومات اولان تورک دیلی ایرانلیلارین سایینی نطرده آلاق، یاخشی او بیلدیم کی بو سۆزلرین اؤز ایشلدیکجی معناسیندا فارسی دیلینه چوندریب و اکثریتینده فارسجا آتالار سۆزلرینین و اصطلاحلارین معادلینی و مجازی معناسیندا قید ائتمیشم تورک سۆزلرینین عرب حرفلری ایله یازیلما سیندا چتینلیکلردن بیر ده سسلرین دوزگون تقدیم ائدیلمه سی دیر. من بورادا تورک سۆزلرینداکی صائیتلری (صدا دار) و معین قدر فارس سۆزلرینده کی صائیتلری قویماق ایلن، بیر چوخ بو چتینلیگی آزالتماقا چالیشمیشام. لاکین بو خطین تورک دیلینه او یغون اولما مادیقی گۆره بو چتینلیق تام حللی تاپمایدیر صائیت حرفلردن u او u او o او o یال نیز " او " و بیر نجه یئر ده " او " حرفیندن استفاده ائتمیشم، چونکی بوتون بو حرفلرین چوخلو استفاده سی اوخوجونون گۆزونون اینجیتمه سینه سبب اولان بیر شی دیر جمله لرین اویغوسون حس ائتمک ایچین، فارسجا جمله لرینی عمومیت ایله محاوره شکلینده سنجیلیدیر نظرده توتدوغوم قضاوت ائتمک بو سۆزلرین مضمونی اولمایارق، آنجاق مقصدیم بئله ایشدن بو گیزلنمیش آتالار سۆزلرینین حلقه سین، آذربایجان آتالار سۆزلرینین حلقه لرینه باغلاماقدیر

و سۆن سۆز اودور کی، خالق فولکلور آنا دنیزین اورتاسیندا ائله بیر آدا گیزلنمیش کی اونون خالق اؤز سیرری خزینه سین اؤز هجو، کنایه و طنز شکلینده گیزلتمیشدیر. بو سیرلرده، مزاح، سرخوشلیق، اوتانجلیق و بعضا کدرلر دولدورور منیم جهدیم بو کیتابدا آسکی اوتانجلاری پوزماق، هابئله آدنین سیرلری آچماق و بو گیزلی خزینه ایله سیزی سرخوش ائتمکدیر

حُرمتلی اوخوجولاردان بو کیتابی تصحیح ائتمک اوچون، اؤز نظرلرینی ورمکله، منه گمکلیک ائتمه پی آرزو ائدیرم
E-mail: nickdariyani@gmail.com

آ

آت اؤزگه نین گؤت اؤزگه نین، نه اندیرسن چاپ ها چاپ؟

F/ اسب مال یکی دیگه، کون مال یکی دیگه، چاپیدن ت واسه چیه؟/ کنایه از استفاده اموال دیگران به دلخواه خود

آت مینجیجی، دول سیکجیجی تانیار

F/ اسب سوارکارش رو و بیوه بگنیش رو میشناسه / مراد از مهارت و شناخت از فرد حاذق در کاری

آتا آت ورنین، ایته اوت ورنین، قالماقا گؤت ورنین عاقیبتی اولماز

F/ اونی که به اسب گوشت میده، به سگ علف و برای بقایش کون میده؛ عاقبتی نداره/ بدون شرح

آتام ائله جان وردی کی، گؤت ورسیدی اوندان یاخشی اولاردی

F/ بابام یه طوری جون داد که اگه کون میداد از اون بهتر بود / مراد: در شرایط خفت باری بودن

آج آجی سیکمیش، چیلپاق دوغمیش

F/ گشنه گشنه رو گایید، بینوا اومد بدنیا / به مثابه: از کوزه همان برون تراود که در اوست

آج ایت، توخ ایتین گؤتون یالار

F/ سگ گرسنه، کون سیر رو می لیسه/ کنایه از دستمال کشی کردن/ به مثابه: طرف آخر هر چی خایه مالی یه

آجا یاخینلاشما، توخو دیندیرمه؛ بیری یئیر او بیری سیچار

F/ نزدیک نشو به آدم گشنه، به حرفش نگیر آدم سیر رو؛ یکی می خوره، اون یکی می رینه/ کنایه از درک احوال دیگران

آجیما یتیمه، دؤئر قویار گؤتونه

F/ خشمگین نشو به بچه یتیم، برمیگرده میذاره تو کونت/ مراد: مرحمت بدار تا آزاری نبینی

آجین قارنی قورولدار، توخون سیکی خورولدار

F/ شکم آدم گرسنه قار و قور می کنه، کیر آدم سیر خروپف/ کنایه از حال و روز فقیر و ثروتمند

آجین گۆزو اکمکده، توخون گۆزو سیکمکده

F/ گرسنه به نان چشم دوخته و سیر به گاییدن/ کنایه به امیال آدمی با توجه به نیازش/ مقایسه احوال فقیر و ثروتمند/ به
مثابه: گشنه به فکر نونه، سیر به فکر کونه

آجین یانیندا گۆت قاشیسان، ائله بیلر پول وئیرسن

F/ نزد آدم گشنه اگه کونت رو بخارونی، فکر میکنه میخواهی پول بهش بدی/ کنایه از توقع یا امیال خویش را به واقعیت
پنداشتن

آجیندان گۆتونه سیک دایانمیر

F/ از گشنه گی کیر تو کونش بند نمیشه/ کنایه از آدم بی نوا و گرسنه

آچیق دیلاغا، جامیش آیاغی کئچر

F/ اوئی که گسش (برا همه) بازه، پای گاومیش هم توش میره/ کنایه از سواستفاده افراد سودجو از وضعیت دلخواه آنها

آچیق گۆتون قنیمی اولماق

F/ آدم دستبردزن به کون لخت/ مراد از آدم فرصت طلبی که وضعیتی را برای سوءاستفاده غنیمت بدونه

آچیق گۆته زنگوله، ائل گولمیه کیم گوله؟

F/ زنگوله به کون عربیان، مردم نخندند کی بخنده؟/ کنایه از کوس رسوایی را زدن

آچیق گۆته، هر کس توپورر

F/ به کون لخت هر کس یه تف میندازه/ مراد از کار ناپسند که با انزجار همه مواجه می شود

آختا کل کیمی

F/ مانند گاومیش نر آخته شده/ کنایه از (مرد) خواجه

آد علی نین، گۆت ولی نین

F/ به مثابه: به نام علی و به کام ولی

آدام اولاجاق اوشاقین، پوخوندان بلی اولار

/F آدام شدن بچه رو میشه از گهش فهمید /به مثابه :سالی که نکوست، از بهارش پیداست

آدام اؤز اوجاقینا سیچماز

/F آدام به اجاق خودش نمیرینه/ یعنی :آدم به اهل بیت و عزیزان خودش لطمه نمیزنه

آدام ایکی شییه باخار: بیر گوله، بیرده سیچدی پی بوخا

/F آدام به دو چیز نگاه میکنه: یکی گل، یکی هم گهی که ریده/کنایه از دو چیز نامتجانس در نهاد آدمی

آدام داششاق شیشر، دردی سنه دوشر

/F آداما خایه شون باد می کنه، دردسرش میوفته سر تو /به مثابه :دیواری کوتاهتر از ما پیدا نمیشه

آدام ساندیق انششکی، گؤتوموزه گیردی داششاقی

/F این الاغ رو آدام حساب کردیم، خایه هاش رو هم کرد تو کونمون/ به مثابه : چی فکر می کردیم، چی شد

آدام سیکینه بوهتان دئمز

/F آدام به کیرش بۇهتان نمیرنه / مُراد: پرهیز از بهتان زدن به اولاد خویش

آدام گرک سیچاجاقینی ده دوشونسون

/F آدام باید به عاقبت ریدمونی که کرده هم، فکر کنه / به مثابه :هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت

آدام گؤت اولار، گؤت ورن اولماز

/F آدام کونچه بشه، کونده نشه / مُراد: آدام آگه بینوا باشه بهتر از اینکه بی صفت و پست مایه باشه

آدام گؤتونه گیرن سیکدن آییلار

/F آدام از که کیری بهش میزنن بیدار می شه (درس میگیره) / مُراد: آدام از اشتباهات خویش پند میگیره

آدام گۆزلین قورومساق اولما، چیرکین آروادین آری اولمایا

F/ آدام قورومساق یه زن خوشگل باشه ولی شوهر یه زن بدگل نباشه/به مثابه: گه میخوردم تنهایی، حالا حلوا میخورم با همه

آدام واردیر گۆزل آلمایا اوخشاییر، آدام واردیر ایچی پوخا اوخشاییر

F/ آدام هست که به سببی زیبا می ماند، آدام هست که باطنش به گه می ماند /کنایه از ذات خوب و بد آدمها

آدامین سیچماغی گلیر

F/ آدام غنش میگیره /کنایه از مُشمئز شدن از چیزی یا عملی

آدی آددیدی، پوخو داددیدی

F/ نامش پراوازه، گهش مزه داره /کنایه از ستودن آدمهای نامدار و چشم‌پوشی از عیوب آنها

آدیمیز قحبه‌چیدیر، آمیمیز سیک گورمدی

F/اسمشه که جنده‌ایم اما گس‌مون یه کیر ندید/ به مثابه: آفتابه لگن هفت دست. شام و نهار هیچی

آرالیق قحبه‌سی

F/ جنده هر جای/ کنایه از آدم هزار چهره

آرانیزا ایت پوخو

F/ میانتان گه سگ/ به مزاح می‌گویند و مُراد آنست که همیشه با هم دوست باشید

آریا چورپی، اوسدوراقلی گۆته دلیدیر

F/ کون گوزو دلالت بر (خوردن) نان جو داره / به مثابه: رنگ رُخساره خبر می‌دهد از بیر درون

آرواد آدامین آروادین سیکر

F/ زن، زن آدم رو می‌گاد/ مزاح از بلاهایی که زن میتونه سر مرد بیاره

آرودا بیر شیء دیر کی آلاندا پشماندیر، آلمیان دا

F/ زن چیزیه که اونى که گرفته پشیمونه، اونى هم که نگرته پشیمونه/به مثابه: بی تو بسر نمیشوم، با توهم بسر نمیشوم

آرودا سالان یولون آخیری، یاراغانا چیخار

F/ راهی رو که زن برات میسازه، به ناکجاآباده میرسه/ مزاح از راهنمایی های زنانه

آرودا قوران ائوی، تانری ده داغیتمادی، تانری قوران ائوی آرودا داغیتدی

F/ خانه ای که زن بنا کرد، خدا هم ویران نکرد؛ خانه ای که خدا بنا کرد، زن ویران کرد/ به مثابه: اونى که شیطان تو
یه سال می کنه، زن تو یه روز می کنه

آرودا مالی ائششک سیکیدیر کی قاپینین باشیندان آسلانار، بیر گیرنده باشا دیر، بیر گئندنه

F/ مال و منال زن مثل کیر خری میمونه که بالای در آویزونه، هم موقع وارد شدن به سرت میخوره، هم موقع خارج
شدن/ مزاح از دردسری جهیزیه زن برای مرد/به مثابه: ناز عروس به جهیزیه

آرودا وار او بیغار، آرودا وار او بیخار

F/ زن داریم خونه آباد گنه، زن داریم خونه خراب گنه/ بدون شرح

آرودا وار کی آریا اونو آش ائیلر، آرودا واردیر کی ککلیک باشین یاش ائیلر

F/ زن داریم که آرد جو رو آش میکنه، زن داریم که سر کبک رو زیر آب میکنه/ کنایه از زن نیک رفتار و زن شرور

آرودا وئرمک ایسته سه، لاپ دیوارین چاتلاغیندان وئزر

F/ زن آگه بخواد گس بده، از سوراخ دیوار هم میده/ به مثابه: زن رو آگه تو شیشه هم بکنی، کار خودش رو میکنه

آرودا بیر کره سیکمک، مین کره دؤیمکدن یاخشی دیر

F/ یک بار گاییدن زن بهتر از هزار بار زدن اوست/ کنایه از تاثیر مهر و محبت به جای خشونت ورزیدن/ به مثابه از
مُحبت خاها گل می شوند

آرودای قحبه ائدن، کیشی دیر

/F این مرد است که زن را روسپی میکند / کنایه از تاثیر رفتار مرد بر زن/به مثابه :زن خوب محصول شوهر خوبه

آرودین چوخ ایستین، گزک قایینی نه گؤت وئره

/F اونو که زنش رو خیلی می‌خواد، باید به برادر زنش هم کون بده/ مزاح از زن‌ذلیلی‌به مرد

آرودین ظرافتی سیکیش/ کیشینین ظرافتی دؤیوش

/F شوخییه زن همخوابگی، شوخییه مرد زد و خورد است / کنایه از قیاس روحیات و اخلاقیات زن و مرد

آرودین یوز دللیی اولار، کیشی بیرین بیلر

/F زن صد تا سوراخ سنبه داره ولی مرد یکیش رو میدونه/یعنی :از صد تا حيله یا اسرار زن، مرد یکیش رو باخبره

آرودینین آمجیغیندان سو ایچیر

/F از گس زنش آب میخوره/ کنایه از زن‌ذلیلی مرد /به مثابه :آدم گس لیس

آریغین سیکی اوزون اولار

/F کیر آدم لاغر بزرگ دیده میشه/ یعنی :گناه آدم ضعیف همیشه بزرگ دیده میشه /به مثابه :مثل داغی که تو پیشونی زدن

آز یئیر آریقلاییر، چوخ یئیر تیریقلاییر

/F کم میخوره لاغر میشه، زیاد میخوره تر کون میگیره/ کنایه از آدمی که نتیجه کار کردن یا نکردنش یکی است

آستار وئریب اوز آلیر، گؤتون وئریب باش آلیر

/F رو بدی آسترش هم می‌خواد، کون بدی سر هم میخواد/ کنایه از آدم پُرو و یا وقیح

آسقیریب ایزلی دوشمک ایستردی، اوستوروب گئری دوشدو

/F با عطسه زدن میخواست جلو بیوفته، گوزید و عقب افتاد/ به مثابه :کلاغه میخواست راه رفتن کبک رو یاد بگیره ، راه رفتن خودش رو هم از یاد بُرد

آسیلاجاق باشین یوخ، کسلیجک دیلین، نَدَن قورخورسان پوخ اوغلو پوخ

F/ نه سری داری بدرد آویختن، نه زبانی برای بریدن؛ از چه می ترسی گه پسر گه / کنایه از آدم بدرد نخور و عاطل و باطل
به مثابه: آدم هیچکاره رقااص پای نقاره است

آشنا آدامی داها برک سیکر

F/ آشنا بد جوری در آدم می ماله / به مثابه: من از بیگانگان هرگز ننالم، که با من هر چه کرد آن آشنا کرد

آغ گؤت، قارا گؤت حامامدا بللی اولار

F/ سفید و سیاهی کون تو حموم معلوم میشه / به مثابه: جوجه رو آخر پاییز میشمزن

آغ گؤتومو قوجاقلایاندا، دئمیردین آغزین بویوکدور

F/ وقتی کون سفیدم رو بغل می کردی، نمیگفتی دهنم گشاده / به مثابه: اول آشناییمون حرفها چه شاعرانه بود

آغزی آچیق تیکه سین قاپار، تندیری سیجاق، چورین یاپار

F/ آدم بی خیال لقمه اش رو می قاپه، با تنور داغش نونش رو میپزه / مراد از آدم ابن الوقت / به مثابه: بی خیال باش تا
کامروا باشی

آغزی آیرینی دالیدان، گؤتو آیرینی قاباقدان تانییر

F/ دهن کج رو از عقب و کون کج و کوله رو از جلو تشخیص میده / کنایه از کسی که بسیار متبحر است / به مثابه: ندید
، حدس زدن

آغزی سیکیلدی

F/ دهنش گائیده شد / کنایه از به بلا و یا مشکل بزرگی برخوردن

آغزی یاوا

F/ آدم بد دهن / کنایه از آدم بی چاک و دهن

آغزیمدا داد اولدی، قارینما فریاد

F/ به دهانم مزه ای شد و به شکم فریاد / کنایه از خوراکی خوشمزه ولی بسیار کم / به مثابه: همه را طرب داد و ما را تعب

آغزین دونیانی سیکیر، سیکین اُروجدو

/F بددهنیت عالم رو گاییده، اما کیرت روزه گرفته/ مُراد از کاربرد اشتباه /کنایه از کسی که کارها رو عوضی انجام بده

آغزینا پوخ اولماق

/F دهنش گهی شد/ کنایه از به خواست خود نرسیدن / به مثابه: هر چه را که کیشتم، عاقبت هشتم

آغزینا پوخ دولدورماق

/F دهنش رو با گه پُر کردن/ کنایه از تطمیع کردن کسی /به مثابه: سبیل کسی رو چرب کردن

آغزینا پوخ قویماق

/F تو دهنش گه گذاشتن/ کنایه از حساب طرف رو رسیدن / به مثابه: جواب دندون شکن دادن

آغزینا سیچماق

/F تو دهنش ریدن/کنایه از ضرر زدن به کسی /به مثابه: دهنش رو گاییدن

آغزیندا دیشی یوخ، گؤتوندا چیریش

/F در دهانش دندان نمانده و تو کونش سیریش/ کنایه از پیری و فرتوت شدن /به مثابه: پیری و هزار عیب

آغزیندا سیک ایسلانمیر

/F کیر تو دهنش تر همیشه / کنایه از آدمی که از هیچ چیز اغنا یا ارضا نمیشه/ به مثابه: چشم و دلش سیر نمیشه

آغزیندان پوخ چیخیر

/F از دهنش گه می باره/ کنایه از آدم فحاش /به مثابه: دهنش چاک و بست نداره

آغزینی پوخلاماق

/F دهنش رو گهی کردن/ کنایه از تطمیع کردن کسی /به سکوت واداشتن کسی /به مثابه: سبیلش رو چرب کردن

آغزینی توتورسان، گۆنو سسلنیر

/F جلو دهنش رو می گیری، از کونش صدا در میاره/ کنایه از آدم و راج و پُگو / به مثابه : مثل کیش تنبون میمونه هرچی بکشی باز میاد سر جای اولش

آغزینی سیک ایله آچیلار

/F اینگار دهنش رو با کیر باز کردن/ کنایه از آدم بسیار بددهن / به مثابه : آدم بی چاک و دهنی یه

آغزینین ایچینه دوشمک

/F تو حلقومش افتادن / کنایه از چاپلوسی کردن / به مثابه : خایه مالی کردن

آغزینین دینگیلی چکمک

/F به مثابه : چاک دهن باز کردن / کنایه از دشنام دادن

آغلادیق آغلادیق گۆزدن اولدوق، وئردیک وئردیک گۆتدن اولدوق

/F هی گریه کردیم و گریه کردیم چشمون کور شد، هی دادیم و دادیم کونمون پاره شد/ کنایه از مصیبت پُشت مصیبت دیدن

آغلامایان جوجوغا مَمه یوخ

/F تا طفل نگرید ممه ای در کار نیست/ به مثابه : تا نگرید طفل کی نوشد لَبَن

آفتافا دَلیک، تاس دَلیک، کۆتومیزده وردیک اوستلیک

/F آفتابه سوراخ، تاس سوراخ، تازه یه کون هم روش دادیم/ کنایه از ضرر اندر ضرر / به مثابه : گُت پده، کلاه پده، یه قورت و نیم بالا بده

آفتافا قیزیلدان اولسا دا، گۆردویو ایش پوخ یوماقدیر

/F آفتابه اگر از طلا هم باشه، کارش گه شستنه / به مثابه : آر خَر جُل ز اطلس پوشد، خَر است

آفتافا گۆرمین گۆت، لولئین گۆزنده، خورولدار

/F کون آفتابه ندیده وقتی لولهنگ ببینه، غرولند می کنه/ کنایه از آدم ندید بدید که با دیدن چیز تازه از خود بی خود بشه/ به مثابه ندید بدید وقتی بدید، به خود برید

آلا ایت سیکین چیخارتما، بیزیم قیز طاماحی دوشر

F/ آی سگ ابلق کیرت رو نشون نده که دختر ما به طمع میوفته/ مزاح در باره آدم بد ترکیب که خودش رو خوش تیپ می دونه /به مثابه : یارو خیلی خوش چُسه، جلو باد هم وایمیسته

آلت ظرفینی وئرمک

F/ از ظرفِ زیرین خود دادن/ کنایه از بی جهت اسرار خود را به دیگران گفتن

آلتینا دوشک، اوستونا یورغان اولماق

F/ مُراد از زنی که زیر شوهرش تشک و رویش لحاف باشه/ کنایه از تمام قد در خدمت کسی بودن

آلاه باشیدان توك، گؤتوندن سیک آسکیک ائله مسین

F/ خداوند موی از سرت و کیری از کونت کسر نکنه/ به مزاح دعای خیر برای کسی آرزو کردن

آلاه سنین باشین قویوب، آیاغییان داش سالماسین

F/ خدا سرت رو نزاره یه وقت، به پات سنگ بندازه/ مزاح با مضمون دو گانه و شیطنت آمیز در حق کسی

آلاه کیمسه نین فاشینماسین گؤتونده قویماسین

F/ خدا خارش هیچ کسی رو تو ماتحتش قرار نده

آلاه یتلده وئریب، یولدا

F/ خدا هم گوز رو داده هم راه در رو آن را/ به مثابه :خدا هم درد رو داده، هم درمانش رو

آم باشا بلا آچار

F/ گس بلا سر آدم میاره/ به مثابه : گسی کردم کونی دادم جریمه، سزای گس گنی ناشی همینه

آم بیقی

F/ شپش گس/ به تحقیر یا مزاح به بچه کوچک گفته می شه / توضیح : بچه را چون شپش گس فرض کردن

آم دئیر دارام من، سیکره سردارام من

F/ گس می گه تنگم من، سرو هرچی کیرم / کنایه از تاج سر بودن/ برتر بودن

آم گلن یئردن، گوت آسیرگنمز

F/ آنجایی که گس وارد میشه، جایی برای کون نمیمونه/ به مثابه: نو که اومد به بازار، کهنه میشه دل آزار

آم موفته، دام موفته

F/ گس مفت، خونیه مفت / کنایه از آدم مفتخور و خوش سلیقه/ به مثابه: آدم مفتخور، خوش سلیقه میشه

آم وردیک آبی یا، گلدی سیجدی قالی یا

(F) گس دادیم به خرسه، اومد رید تو قالیچه/ کنایه از عوض خوبی، بدی کردن در حق کسی

آمجیغ آغیز

F/ گس دهن/ کنایه از آدمی که فحش ناموسی میده/ به مثابه: آدم بی چاک و دهن

آمجیغ آسکیسی

F/ کهنه دستمال (پوشک) گس/ مُراد: توهین به آدم بسیار نالایق

آمجیغ اولماسا بیز قیریللیق

F/ گس نباشه ما تَلَف میشیم/ مزاح آدم های عیاش / به مثابه: ما زنده ایم به یه لقمه گس

آمجیغ داعواسی

F/ دعوی گس/ کنایه از اختلافات و نزاع بین زن و شوهر

آمجیغ صُحبَتی بَدناملیغدیر

F/ صحبت از گس اسم بد نومیه/ کنایه از همنشینی با آدم بد و سرانجام بی آبرویی/ به مثابه: پسر نوح با بدن بنشست ، خاندان نبوتش گم شد

آمجیغ قاجدی، سیک دوشدو

F/ گس در رفت و کیر از پا افتاد/ کنایه از وابسته بودن چیزی به چیزی دیگر

آمجیغ قوروسی

F/ گس خشکیده/ کنایه از پیردختر

آمجیغ نه بیلیر داغدا دوماندر، یورغان آلتیندا حکمی رواندیر

F/ گس چه میدونه کوه رو مه گرفته، ولی زیر لحاف حکمش روانه/ کنایه و مزاح از بار مسئولیت مردان و اختیارات زنان

آمجیغی آغزیندادیر

F/ گسش دم دهنه‌شه/ کنایه از زن بددهن / به مثابه :فاطمه آره است

آمجیغی دوروبدور

F/ گسش بیدار شده/ کنایه از شلتاق زدن / به مثابه : کیرش راست شده

آمجیغی قاشینیر

F/ گسش می خاره/ تنش میخاره/ کنایه از دنبال دردرس بودن / به مثابه : کونش بودبودک گرفته

آمجیغین طاماحی چوخ اولسادا، سیکیشین بیر خددی وار

F/ گس هر چقدر هم حریص باشه، گاییدن یه حدی داره/ کنایه از حد تحمل داشتن در چیزی یا کاری / به مثابه : طمع را نباید که چندان کنی که صاحب کرم را پشیمان کنی

آمجیغین کؤلگه‌سی اولماز، سیکین کؤلگه‌سی اولار

F/ گس سایه‌ای (بر سر) نداره اما کیر سایه (بر سر) داره/ کنایه از حمایت نداشتن زن و حمایت داشتن مرد

آمجیغینا دن دوشوبدور

F/ رو گسش موهای سفید در اومده/ کنایه از وقت شوهر کردن دختر گذاشتن / به مثابه : دختر ترشیده

آمدان اوزاق اولماق چتین اولار

F/ از گس دور ماندن سخت است/ کنایه از سختی دل کندن از شخص یا چیز خلاف / به مثابه : ترک عادت سخت است

آمی اولانین ایمانی اولماز

F/ اوئی که گس داره، ایمان نداره/ کنایه از زنی بی‌حیا و آبرو

آمی سولانماق

F/ گسش خیس شدن/ به مزاح: کنایه از به هوس افتادن برای چیزی یا عملی/ به مثابه: آپ گسش راه افتاد

آمی سیکندن سونرا، یئرینه گؤتی سیکیلدی

F/ بعد از گس گاییدنش، کونش گاییده شد/ به مثابه: کسی کردم کونی دادم جریمه، سزای گس گن ناشی همینه

آمی قیمت‌لندیران، گؤت‌دیر

F/ اون چیزی که آج گس رو بالا میبره، کونه/ کنایه از علت برتری چیزی از چیز دیگر/ به مثابه: طلا که پاکه، چه مئتش به خاکه؟

آمین آنلینا یاپیشدیرماق

F/ گسش رو رو پیشونیش چسبوندن/ کنایه از به گونه واضح هوا و هوس خود را نشان دادن/ به مثابه: رو پیشونیش نوشته: بیا منو بکن

آمین تاپمادان، قیلین آختاریر

F/ گس رو پیدا نکرده، دنبال موی شرمگاهش می‌گرده/ به مثابه: چاه رو نکنده، منار رو می‌دزده

آمین سیکله نه اویونو وار؟

F/ گس و کیر با هم، چه همبازی شدن؟/ به مثابه: گرگ و گوسفند چگونه با هم همبازی بشن؟

آمیندان چیخار گؤتونه یاپیشار

F/ از گسش در میاد، می‌چسبه به کونش/ کنایه از کسی که هنوز از مشکلی رها نشده، با مشکل دیگری روبرو بشه/ به مثابه: از چاله به چاه افتادن

آنم قحبه‌دیر، هئچ کیمسه دئمز

F/ هیچ کس نمیگه که مادرم جنده است/ به مثابه: هیچ بقالی نمیگه ماست من تُرشه

آنای باجیمی سیکمیشم، سَنه گۆز تیکمیشم

F/ مادرم و خواهرم رو گاییدم، حالا چشمامو رو به تو تیز کردم/گاه مردی از شدت لجاجت و خشم به زن خود گوید

آنانین آمجهیینی بوراخیب، آنانین سیکیندن پاپیشیب

F/ پستون ننه رو ول کرده، چسبیده به کیر بابا/ کنایه از انتخاب عوضی

آناسین سیکن، گۆر اؤزگه یه نئیتر؟

F/ اونی که مادرش رو میگاد، بین با دیگران چه میکنه؟/ کنایه از آدم بسیار بی اخلاق و بی همه چیز

آناسینین آمجهیین کسیب

F/ پستون ننه اش رو بریده (گاز گرفته)/ کنایه از آدم بسیار بی رحم و نامرّوت

آنانین قحبه لیینی کئچرلر، دده نین گۆتورنلییینی کئچمز لر

F/ از جنده گی مادر می گذرند ولی از کونده ی پدر نمی گذرند/ یعنی بچه ها (در بزرگسالی) از گناه مادر می گذرند ولی از گناه پدر نمی گذرند/ مراد از مقام والای مادر

آنلامازین باشماقین جوتدسن، آدامین گۆتونو دیشلر

F/ کفش های آدم نفهم رو که جفت بکی، کونت رو گاز میگیره/ به مثابه: خوبی که از حد بگذرد نادان خیال بد کند

آیاق اوسته سیکنمزنسن

F/ نمی شه که سرپا بگای/ کنایه از کار نشدنی یا پرمشقت

آیاقیمیز کئچدی گۆتورن قهرینه

F/ پامون رفت رو قبر یه آدم کونده/ کنایه از بداقبالی

آیرانی یوخ ایچماغا، آتلا گئدیر سیچماغا

F/ دوغ نداره واسه خوردن، سوار بر اسب میره واسه ریدن/ کنایه از آدم بینوا ولی گنده گوز/ به مثابه: یه ذره عن تو کونش نیست، می خواد سر در شمس العماره برینه